№ 180 (2213)
1937 ond aavgustiin
6
GUIYXEEN

14-xi ZILEE GARNA

Byze oronnudai prolstaarnar, negedegtii!

Buriaad-Mongoloi Ynen

Byxexolboonoi Komanits (bolşevitig) Paartiin Buriaad-Mongoloi Mozlin Komiteedai, Buriaad-Mongoloi Avtonoomito Sovеed Sociatiis Respyybliikiin Centraalbna Gyisedxexe Komiteedai yder byriin gazeeta

Redaakeliin aadrus:
Ulaan-Yde goorod,
Ceentrsojauziin, 19.

№ sen 10 mynge.

PARTIJNA XYDELMERIIN BODOTOOR ŞINEDXEXIIN TYLEE!

BK(b) Paartiin Mozlin Komiteedei xydelmeri tuxai toosoon

Mozlin XI partiijna konfereence deere nyxer M. N. Jerbaanovai xehen elidxel)*

BK(b) Paartiin mozlin XI konfereence 9 yderei torşo soo yrgelzeleed, yng regşe iiyyliin 30-da xydelmeriin dyyrgehe. Ene konfereence deere mozlin komiteedai toosoto elidxel duulza, mozlin paartiiin organizaaciin X kuniere mezinii xoişo XI konfereence oyrter silhee ylyy sag soo bytoolin xydelmeri ba xojordugaar tabanzilei tysebei aguu iiye amzaltanuudai dyngyyd bolon paartiin xydelmeri ba partijna politikan xydelmeriin gyisedxelnyydii bagsaalan gergaa.

Mozlin X dahi partiijna konfereencehaa xoişo yngeriin gurban zil xaasd soo Buriaad Mongolai AsSR bolsoi BK(b) P-iin OK, zasgai gazar ba bejeeree nyxer Staalinai şuud soore udriitaga ba yder oyriin tuulamzaar, sociatis baiguulaliin xamag iyxii talabariinxaniig neilen jiye amzaltanuud toilsan bai. Respyyblike doroyoo ni bolgoomoi, Şine kvartaal gaz) xolboolsoni yamaar oon tomo bolgoulgaanuud barigdahan baina, ene bolol BMASSR ii industryizyyliin teregte uragşaa dabşuulan aguu jixe alsaar negen boixo bolon kolxoozuud bolsol emnitz je alaar urgeed, azaxuin tulee bexi ebe. Xoiri tybxinyyleel nuulgaxa zoolgo tyrinyyn ajilxeglebe. Nuxed, ene toosoto yjo bolbol xojordugaar tabanzilei yndehen zorilgonuudii bolşevitigeer tsogtsoilgoloon baina.

Bilsner bolbol xojordugaar tabanzilei gol yndehen zorilgonuudii tuxai XVII partiijna konfereenciin şiidxeeriin beigaabdii Nyxer Staalinai zaabarilsan abtaan, ene şiidxeeri xadaa byxii araljaanii zorilgoo nede e, aimgiigyi sociatis baiguulagşaa bolgoxo jobaalai bolno".

Saaşaan:

„Xojordugaar tabanzilei gol yndehen ba şiidxexii zorilgo bolsol byxii aradai azaxuin jişeelxen beigeniza dyyrgexe, aradai azaxuin byxii halbarinuudtaa tuxai baguulxa jobaalai bolno".

Ene xoyor iiyyleer, 1934 onoi januaryiin iiyyl bolsol vraaliin soviet bolson, paartiin XVII xuraldeer bolsol xojordugaar tabanzilei tysebii amzaltatai dyyrgexiin tulada, angiin daisdei kontrrevoliycioon hedelgeenyydii xair gamgyy uuta soxin usadxaza, azaljanai zorgii nigtaar zagsaaza, komuniis paarti ba nyxer Staalinai xyteiberi doro sociaiitis baiguullaltiin zam deeroxi byxii xaaltanuudii amzaltatai daban garaar, elseb tyrelei aradai daisadtai xelberişegyi temesel jaaulaa.

Xojordugaar tabanzilei tyleetemsehen manai tyyxete ilaltanuulai tolobiihystraacanb xaiaa, Staalinai şine Konstituucia ba Soveedunlai Byxexolboonoi VIII onoi Xural deere xeden nyxer Staalinai elidxel bolno Ene elidxel dotor, manai ende komuniizmiin tyryyşiin feaza bolxo sociaiiizm gol tyleb bejelyylegdee, aradai azaxuin byxii sferenyydte sociaiizm iiaa, xyniikynei mylzee jabadal ygei boigogdon, usadxagdaa, azvilsberiiin zebseg ba xeregtei deere manai sovetoi byigemei yalebe nuuri bolxo sociaiiis yinse batalagdaa, byxii mylzegee angiinai (polovşignui, kapitaliistnuud kulaa uud) eseslen usadxagdaa gaze xelehen baina.

Staalin Konstituucia ba VIII xural deere nyxer Staalinai telehen elidxel, —ene xadaa, xojordugaar tabanzilei urda nanai paartiin tabihan zorilgonuudii —angigyi sociaiiis manai byzii praaktikan xydelmeridezamii xytelberilexe odon inyn boizo ygehen baina.

Ene şiidxeberi dotor iigeze xelehen baigaa:

„Xojordugaar tabanzilei gol politikan zorilgo bolbol kapitaiis et geodyyd ba anginuudii byxii deerenb eseslen usadxaxa, angiin ilgaa ba mylzelgii tyryyiegşe şaltagaanuudii xyssel ygei bolgoxo, ekonoomikoda ba xynei ojuun mederelde bailan kapitaiizmiin ylegdelnyydii ilan dabaxa, -oronoigoo byxii araljaanii zorilgoo nede e, aimgiigyi sociaiis baiguulagşaa bolgoxo jobaalai bolno".

Myneeder, manai Moziin part konfereencede suglarhan oldener bolbol manai paartiin tabihan, xojordugaar taban zilei zorilgonuud gyised sym dyyrgegdee geze ton jixe omogtoigoor ba bajaaxalantaigaar medyylze şalaxa bainabaii.

Xyi inerisen angi kolxoozne otsiiitetajee xamta, xojor lugaar taban zilei tysebii amzaltatai dyyrgexiin tulada, angiin daisdei kontrrevoliycioon hedelgeenyydii xair gamgyy uuta soxin usadxaza, azaljanai zorgii nigtaar zagsaaza, komuniis paarti ba nyxer Staalinai xyteiberi doro sociaiitis baiguullaltiin zam deeroxi byxii xaaltanuudii amzaltatai daban garaar, elseb tyrelei aradai daisadtai xelberişegyi temesel jaaulaa.

Xojordugaar tabanzilei tyleetemsehen manai tyyxete ilaltanuulai tolobiihystraacanb xaiaa, Staalinai şine Konstituucia ba Soveedunlai Byxexolboonoi VIII onoi Xural deere xeden nyxer Staalinai elidxel bolno Ene elidxel dotor, manai ende komuniizmiin tyryyşiin feaza bolxo sociaiizm gol tyleb bejelyylegdee, aradai azaxuin byxii sferenyydte sociaiizm iiaa, xyniikynei mylzee jabadal ygei boigogdon, usadxagdaa, azvilsberiiin zebseg ba xeregtei deere manai sovetoi byigemei yalebe nuuri bolxo sociaiiis yinse batalagdaa, byxii mylzegee angiinai (polovşignui, kapitaliistnuud kulaa uud) eseslen usadxagdaa gaze xelehen baina

Myneeder, manai Moziin partkonfereencede suglarhan oldener bolbol manai paartiin tabihan, xojordugaar taban zilei zorilgonuud gyised sym dyyrgegdee geze ton jixe omogtoigoor ba bajaxalantaigaar medyylze şalaxa bainabaii.

Xyi inerisen angi kolxoozne otsiiitetajee xamta, xojor lugaar taban zilei tysebii amzaltatai dyyrgexiin tulada, angiin daisdei kontrrevoliycioon hedelgeenyydii xair gamgyy uuta soxin usadxaza, azaljanai zorgii nigtaar zagsaaza, komuniis paarti ba nyxer Staalinai xyteiberi doro sociaiitis baiguullaltiin zam deeroxi byxii xaaltanuudii amzaltatai daban garaar, elseb tyrelei aradai daisadtai xelberişegyi temesel jaaulaa.

Xojordugaar tabanzilei tyleetemsehen manai tyyxete ilaltanuulai tolobiihystraacanb xaiaa, Staalinai şine Konstituucia ba Soveedunlai Byxexolboonoi VIII onoi Xural deere xeden nyxer Staalinai elidxel bolno Ene elidxel dotor, manai ende komuniizmiin tyryyşiin feaza bolxo sociaiizm gol tyleb bejelyylegdee, aradai azaxuin byxii sferenyydte sociaiizm iiaa, xyniikynei mylzee jabadal ygei boigogdon, usadxagdaa, azvilsberiiin zebseg ba xeregtei deere manai sovetoi byigemei yalebe nuuri bolxo sociaiiis yinse batalagdaa, byxii mylzegee angiinai (polovşignui, kapitaliistnuud kulaa uud) eseslen usadxagdaa gaze xelehen baina

Staalin Konstituucia ba VIII xural deere nyxer Staalinai telehen elidxel, —ene xadaa, xojordugaar tabanzilei urda nanai paartiin tabihan zorilgonuudii —angigyi sociaiiis bylgem baiguulxa zorilgonuudii dyyrgehenei dyn gargagşe, aguu jixe tyyxete dokymeent myn.

Myneeder, Buriaad-Mongoldo jyytei bolso bibdi? Manai XI partiijna konfereencede jamar dyn?rgeer jiree bilbdi?

Azyiledberiiin xygzelte

Buriaad-Mongol respyyblikiin azyiledberi bolbol tyryyşiin taban zilei exinde respyyblikiin aradai azaxuida 12,2 proceentonь boldog baigaa. Tiixede, spiirtiin zavood, Çikoin arhanai xaxad kystaarno zavood, modo xiyreedexe baaxan zavood ba baha nege xeden kystaarno ba xaxad kystaarno tiipiin azaxuinuud baigaa hen. 1929 ondo azyiledberiiin byxii valovoi produukeanь 5,9 miliioon tyxerigei boldog baihan baina.

Negedygeer tabanzil bolbol respyybliikiin azyiledberiiin xygzexe exiinь tabihan baina. 4 zilei torşo soo azyiledberide 19 miiioon tyxerig oruulagdahan aad, xojordugaar tabanzilei exinle 1932 ondo manai azyiledberi bolbol 1929 onoixihoo xöjor daxin jixe bujuu, 14,7 miiioon tyxerigei produukca ygehen baina. Xerbee, negedygeer tabanzil manai respyybliiiin azyiledberiiin xygzexe exi tabihan baibai, xojordugaar tabanzil bolbol azyiledberiiin badarangii xygzeltiin yje bolhon baina. Ene yje soo PVZ, Şileizavood, Meelьkombinaad, Teplo-Elegtro centraaiь, talxa boigoxo xojor zavood, ba xojor kirpiciiin zavooduud bytoegleze, aşaglaigada oruulagdahan baina. SSSR dotor volьfraamaar ton bajaiig gazar bolxo Zide deere nege jixexen volьfraamai kombinaad barigdaza ba eneentei xamta volьfraam maltaza abşa baina. Timiiyyji staanca deere cementiin jixexen zavood barigdaza baina. Eneexen sagai xugasaa soo aitanai azayiledberi ba yngiin metaalnuudii (oolovo, tuuiga, moiiibden ba busad) azaiiaxa jabadal neiieed uragşaa alxaa.

Xojordugaar tabanzilei yngerhen dyrben zilei torşo soo (1933-1936 onuud) azyiledberiiin barilgada 370,8 miiioon tyxerig oruulagdahan, tabanzil soo (1937 oniii oruulaad) 415,3 miiioon tyxerig oruulagdahan baina. Ene xada,—altanai ba yngiin metaalai azayiledberigyigəər 1936 ondo azayiledberiiin yndehen foondo 221,2 miiioon tyxerig xyrter jixe boloo, tabanzilei hyyiide, 1937 ondo 250—260 miiioon tyxerig bolxo baina. Ende eneeni temdegiexeнь xarakteerno baina gəbel: negedygeer tabanzilei torşo soo respyybliiiin azyiledberide miil 9,0 miiioon tyxerig oruulagdahan ba gol yndehen foondoнь 7,5 miiioon tyxerig bolhon baina. Eneen deerehee, xojordugaar tabanzilei torşo soo kapitalovlozeeni 22 daxin jixe bolxo ba gol foondiinь xemzee 34 daxin jixe bolxo baina.

Kapitaaiьna barilgada oruulagdahan zəəriiin xazaugaar, azyiledberiiin produukca gargalga myn goritoixonoor jixe bolhon baina. Ene taiaar, egeel iime kartiina xaruulza baina: Xerbee 1932 ondo (taban zilei exinde valovoi produukca 14,7 miiioon baihan haa, 1936 ondo 100,3 miiioon tyxerig bolhon bujuu, 7 daxin şaxuu yselte bolhon baina. 1937 onoi eseste valovoi produukca 133 miiioon bolxo bujuu, 9 daxin yselte bolxo baina. Gadana, 1932 ondo yiledberiiin zer zebseg gargalga 9 miiioon tyxerig baihan naa, 1936 ondo 72,8 miiioon bolzo, 1937 ondo 88,8 miiioon tyxerig bolxo bujuu, 10 daxin şaxuu jixe bolxo baina. Yrgen xereglelei zer zebseg gargalga 1932 ondo 5,7 miiioon tyxerigei baihan baa, 1936 ondo 27,5 miiioon tyxerigei bolzo, 1937 ondo 44, 2 miiioon tyxerigei bolxo bujuu, 7,7 daxin yselte baina. Uridsalalgiin medeegei johoor, 1932 ondo azyiledberi bolbol aradai azaxuida 42,7 proceent baihanaa, 1936 ondo 65,7 proc. xyrter yselten baina.

Saaşaнь nyxer Jerbaanov bolbol azyiledberiiin zarim halbarinuudai xydelmeri tuxai todoor xelehen baina. Ulaan nyxer Jerbaanov iigeze niite dyngiinь xelene:

Buriaad-Mongolol xyde indyystri bolbol şine barigdahan socialiis azaxuinuudaa urgaa. Buriaad Mongol xadaa urdanь ton xezomdonxoimal—tariaan, azaitai mozo baihanna, myteə azyiledberiiba xydəə azaxuidinь socialiis sisteemeer ezerxegdenxei indystriaalьna-agraarna respyybliike boloo.

Gexiin xamta, manai azyiledberiiin ede byxii amzaltanuud deere tegtozoнь dutamag baina. Manai praaktikan xydelmeride abxa tanaggyi dutamaguud ba alduunuud olon. Ene xadaa, egeel tyryyn manai azyiledberiii tus tus halbarinuudaraнь tuxaiaza, analizlan xaraxada eli baixa.

Myxer Jerbaanov bolbol PVZ ai xydelmeri deere, togtozo ene zavoodai xytelberide şurgahan aradai daisadai (Ivanoov, Belokoonev ba busad) xoroto azaijabuulga deere udaan togtohon baina. Nyxer Jerbaanov xadaa, zarim azaxuinuudai xydelmeriii anaalizdan, partiijna organizaacanuud ba xytelberilegşedei azaxuinuud deere aradai daisadai xehen xorololgiin xoişolongii usadxaiiin tyieə temeselii muu jabuulhan tuxai, staxaanovtanai xydeleeji xangaltagyi xytelberilehen turai xelebe.

--Niutagai azyiledberiiin azaxuinuud deere staxaanovtanai xydeleəneі yrgedexe jabadal tusgaar muu baina,--geze nyxer Jerbaanov xelebe. Iime azaxuinuudta Mexantiit,—Niiznee-Berioozovkiin kirpiciin zavood, meebelei faavrika xabaadaana. Ede azaxuinuudai xytelberilegşed bolbol staxaanovtanai xydeleəneі delgerexe erxe oidalii beiguulnagyi. Ene azaxuinuudai yiledberiiin tyseə zilei tyryyşiin xaxadta işyyriteigeer tanallahuulina eneen deerehee gaixalgyi baina.

Brigaadanuud, erexenyyd, azaxuinuudiixoorondo socialiis myrisəən ton hula ba jixeeri dee formaalьna baihan baina. Zarim brigaadanuud ba xydelmerişeнei xoorondo batalagdahan dogovornuud, tedeneі abhan ujalganuud şalgagdadaggyi. Partiijna organizaaca ba professionaalьna organizaacanuud bolbol erxim tyryy staxaanovtan, udaarniguudai xydelmeriii xaruulxa jabadalii emxidxedeggyi baina.

Staxaanovtanai xydeleəndeal zergiin jixe rezeerve bainab gəze xaruulxiin tulada, zarim staxaanovtanai xydelmeriiin bytəəmzenyydii dynlen xaruulxada xyrexe baina.

Saaşaнь, nyxer Jerbaanov bolbol respyybliikiin azaxuinuudai staxaanovtanai xydelmerihee xeden olon todo zişeenyydii xaruulhan baina.

(Yrge zeleleнь 2-doxi niuurta).

BMASSR-ei SOVEEDUUDAI 7 DUGAAR ONSO XURALDAA ZAALGAGDA

BMASSR-ei Soveedunlai VII dugaar Onso xural bolbol 1937 ond an gistiin 8-nai yd şiin 6 çasta gyromoi teatral garte zorigdoo xydlmeriі hergeen yrgelzelyylne.

Xuraldaa zyblxe zyiiayyd:

1. BMASSR-ei Konstitutsiie projeekt tuxai.

(Eliidxelşe nyxer M. Jerbaanov)

BMA-SR-ei CGK-ai sekretariaad.

**) Eliidxelii xuriaamzalan gargagdaba.*

BK(b) Paartiin Moziin Komiteedei xydelmeri tuxai toosoon

Moziin XI partiina konfereenca deere nyxer M. N. JERBAANOVAI xehen elidxel

(YRGELZELEL)

Xydee azalai xygzelte

Toosoonoi yje soo respyyblikiimnai xydee azal bolbol nelieen jixeer urgahan baina. Xydee azalaimnai xygzeltiin teempe azyiledberiiin xygzeltiin teempehee baga baibaş tyryyşiin taban zilei hyylşiin zil bolxo 1932 onoixitoi sasuulbai ende ugaa jixe debzelte bolhon baina. Xojordoxi taban zilei xugasaa soo manai xydee azalai xygzeltiin xaruulhan toonuud iime.

Respyyblikiin tarilgiin byxii talmai 1932 ondo 379, 9 mingan ga baihanaa 1936 ondo 486,9 ga bolzo proceentooroo 28,2 urgahan, 1937 on soo 535 mingan ga xyrgegdeze proceentooroo 40, 8 urgahan baina. Kylьtyyrnyydii tusxailan abxada ene yje soo ilangajaa şeniiciin tarilga jixe bolzo 1936 ondo 1932 onoixihoo 162,6 proc bolhon ba 1937 on soo 171,2 proc. bolhon baina.

Tarilgiin talmain urgaxatai xamta oroohoto tariaanai produukciin byxii abalga nelieen jixeer urgahan baina. 1932 ondo oroohoto tariaan jyrenxii deeree 274, 4 mingan toonno abtahan baigaa. 1936 ondo 355, 3 m. toonno abtaza urgasanь xadaa 30 proc boloo. 1937 ondo 504,0 m.t. xylieegdeze, proceentooroo 84,4 bolxo baina.

Tarilgiin talmain ba produukciin jyrenxii garasiin ugaa jixeer urgahan baibaş, manai poolinuudai urgasiin nemexe jabadal ton xangaltagyi baihaniii temdeglexe xeregtei. Zişeelxede şeniice gaahaa 1932 ondo 7,4 ceentner abtahan baibal 1936 ondo 9,2 ceentnerte xyrehen baina. Oviooso byri dooşoo orozo, 1932 ondo gaahaa 8,3 ceentner abtahan aad, 1936 ondo 7,8 ceentner bolhon baina. Jaariciin urgasa nege xemdee yldehen baina gebel 1932 ondo 9,4 c. ygehen baibal 1936 ondo 9,5 ceentner ygehen baina. 1932 onhoo 1936 on xyrtertaban zil soo egeel ynder urgasa 1934 ondo abtahan baixa: şeniiceer 9,8 c. jaaricaar 13,2 c.

Yngerhen toosoonoi yje soo xydee azalii teexnikeer zebsegzyylxe talaar jixexen amzaltanuudii tuilahan bainabdi. Yngerhen taban zil soo ene froont deere, xerbee xelze bolxo jyn haanь ton jixe **texniis yiledberiiin revoliyyce** bolhon baina. MTS-nuudai too 11 baihanaa 1937 ondo 28 boloo Traaktoraar xexe xydelmeriiin xaraa 1937 on soo 859 mingan ga bolxo. (1936 ondo 580 ga, 1935 ondo 317, 1 mingan ga baigaa) 1937 ondo kolxoozuudai tarilgiin 83, 1 proceentenь MTS- aar xegdehen baina. (1932 ondo 33 proc. baigaa). MTS- dai traaktorai paark 1932 ondo 238 baihanaa 1936 ondo 1434 xyrter nemeze, 1937 ondo 1683 bolzo--6-7 daxin urgaxa baina. Tereenei xyseniinь 1932 ondo 3, 5 mingan morinoi xysetei baihanaa 1936 ondo 27, 1 m. morinoi xysende xyrter nemeze—7,7 daxin urgahan baigaa. 1937 ondo 40, 5 m. morinoi xysetei bolzo—11 daxin urgaxa baina. Kombajn bolbol zilhee zil byri bexi huuri ezelze baina. Xerbee 1935 ondo miin 20 kombajntai baihanaa 1936 ondo 80 bolzo, 1937 ondo manai kolxoozuudai poolinuud deere 280 kombajn xydelmerilxe baina.

Mal azal deere eneenhee ondoo baina. Malai toogoi ydelgiin teempe, ilangajaa malai yylterii haizaruulxa, malai xaruuhalga ba tezeelgii haizaruulxa tuxai xemzeenyydii abxa jabadal tariaan azalaixihaa nelieen xozomdozo jabana. Gebeş, 1932 onhoo exilze mal azalii xygzeexe byxii respyyblike deere nelieen uragşaa dabşahan baina. Byxii malaimnai too 1936 onoi ijyyniiin byridxelei medeegeer 1679,2 m. tologoi bolhon baigaa (1932 ondo 1204 m. tologoi baigaa)— 40 proceent deeşee nemee.

Tereen soo eberte mal 29,7 proc, xoni jamaan—77, 3 proc., gaxai—88, 7 proc. nemehen baina. Morinoi too ysөn bolzo 17, 1 proc. xorohon baina. Morinoi too 1933—1934 onuudai niuur soo xorolto bolzo baihanaa, imagta 1935 onhoo exilze morinoi too nemeze jabana. 1936 ondo morinoi too 5 proc. nemehen baina.

Byxii mal azalaimnai too soo kolxooz ba sovxoozuudai mal 93,2 proc. ezelne, eneenhee kolxooz - tariaaşanai seektor soo kolxoozuudai malai too 70,4 proc. bolno, kolxoozniguudai өөhediingөө medelde bariza baihan malai too 29,6 proc. Kolxoozoi tovaarno feermenyydei too nelieen olon boloo.

Nyxer Staalinai duradxalaar manai oron mal azalai xygzeltii gyrenei tyseblelgөөr jabuul xa bolhoniinь medeeze baina. Bidener bolbol anxa tyryyn 1935 onhoo exilze mal azalai talaar gyrenei daalgabaritai bolhon bainabdi. Mal azalai talaar 1935 onoi gyrenei tyseb byxii malnuudaar ylyybşelen dyyrgegdee hen. Ilgabarlan xelebel, morinoi—104,3proc eberte malai—117,6 proc, xoninoi—123,1 proc. jamaanai—129,1 proc., gaxain—125.2 proc.

1936 on soo malai too tologoin nemelte byxii seekternyydeer iime: Aduu mal—3, 8 proc., kolxoozno seektorei 5, 8 proc., eberte tomo mal—10 proc., kolxoozno seektorei 12 ,1 proc., xonin ba jamaan—13. 5 proc., kolxoozno seektorei 14, 2 proc., temeen—4, 8 proc. kolxoozno seektorei 11 proc., bolhon baigaa. Tiigeed gaxain too—11,5 kolxoozno seekterei 3,7 proc. xorohon baina.

Malai too tologoi jyrenxii deeree nemebeş mal azalai xygzeltiin gyrenei tyseb xamta deeree dyyrgegdeegyi. Aduu morin 95 proc., eberte mal 98, 5 proc., gaxai 77, 1 proc. dyyrgegdeze gansa xoni—jamaanai tyseb 103,3 proc., temeenei 100, 3 proc. gyised dyyrgegdehen baina.

Buriaad-Mongol oron bolbol ene yje soo xydee azalaa xygzyylxiin talaar ton jixe amzaltanuudii tuilahan baina. Buriaad- Mongol oronoi azalşanai edibxiiin jixeer urgahanai aşaar, myn toosoonoi yje soo xydөөgei ylyys ba tosxondo bolhon ugaa jixe poliitikan ba kylьtyyrne debzeltiin aşaar ene amzaltanuud oldohon baina

Ene amzaltanuud nen tyryyn xydee azalai kollektivizaaciin urgahan deerehee xaragdana. Xerbee 1932 ondo kollektivizaaca 61,1 proceent baigaa haa 1937 onoi janvaariin 1-de 91,1 proc. bolhon baina. Kolxoozdo orhon yrxetenerei too 1932 ondo 67 minga baihanaa 1937 onoi janvaariin 1-de 81,9 mingan yrxete xyrter urgahan baina.

1937 onoi tarilgiin talmai soo kolxoozuudai talmai—96,7 proc. ezelne (1932 ondo 75,8 proc. baigaa) byxii malai too soo kolxoozuudai mal 89,8 proc., (eberte bodo mal bolgood tooloxodo) 1932 ondo 73 proc. baigaa. 1937 onoi tarilgiin talmai soo ymsiin azaltanai tarilga 0,6 proc. ezelne, 1932 ondo 20,5 proc. baigaa, malanь 1937 ondo 6,8 proc, 1932 ondo 24,9 proc. baigaa.

1936 ondo nege kolxooznigoi yrxetede tarilga 5,0 ga ba mal 6,3 proc. tologoi, ymsiin azalai nege yrxetede tarilga 0,4 proc. ga ba mal 2,3 proc. tologoi baihaniii temdeglene.

Jyrenxii tobşolol: Paartiiin XVII xural deere „Manai soveedai tariaaşad bolbol byri myhen ba erjeltegyigөөr sociaiizmiin ulaan tug doro zagsaa“ geze nyxer Staalinai xelehen johoor manai buriaadmongoloi xydөө azal deere socialiizm gyised ilaba.

Amzaltanuud ba ilaltanuud manaida jixe, gexe zuuraa nyxer Jerbaanov bolbol—dutuu dundanuud manaida ugaa jixe, edeen tuxaigaa xelengyi garza bolxogyi—gebe.

Kolxoozuudai emxidxelei ba azaxuin talaar bexizexiin, kolxoozniguudai şanga şadaltai bolxo baidalii tyrgedxexiin xeregei amzaltataigaar jabaxiin gol ysloovi xadaa xydөө azalai Staalinai ustaavii xelberiltegyigөөr bejelyylxe jabadal bolno.

Tiime baigaaş haanь ene baidal olonxi partorganizaacanuud ba gazarai oorganuudaar toogdodoggyi ba martagdadag baina. Kolxoozuudaar abtaza registraacalagdahan xydөө azalai ustaavuudii Mozkoom bol bol şalgaza yzehen baina. Kolxooznig udaarniguudai 2-dugaar Byxexolboonoi xuralaar abtahan „xydөө azalai zişeete ustaavii“ buzagaigaar ebdehen uşarnuud eliryylegdehen baina. Olonxidoo ustaavai principiaalьna zyilnyydenь xazagairuulagdahan baigaa, todorxoiloxodo: gazarai tuxai buusa şadarai gazarnuud, socialiis ymsii xamagaalaxa, kulaaguudii kolxoozdo abxagyi g.m. tuxai pyynktnyyd (Zede, Zakaamin, Jaruuna ba bişe aimagruuda). eblegdehen baina BK(b) P iin mozkoomoi şiidxeberi gargahanai hyylde şalgagdahan aimaguudai oloaoidonь ede xazagairuultanuudaa zahaza usadxagdahan baina.

Glaavzernoo, glaavsveekla, SSSR-ei Gazartariaalangai arkomaad ba tyseblelgiin talaar eliryylegdehen kontrrevoliycioono trockiis-baruunai prolaatelьnuudai xorololgo bolbol manai respyyblikiin gazarai oorganuud, MTS-uud kolxoozuudii dairahaniinь damzaggyi. Kontrrevoliycioono nacionalistnuud yalehenei kylьtyyriin froont deere xorololgo xexebolgөө xamta xydөө azalda, kolxoozlo xorololgo xexe jabadalii Soveed zasagtai tenesexe meetoduudai negiinь bolgon olohon baina.

Nyxer Jerbaanov staşalaa aradai daisadai xydөө azal deere xehen xoroto jabuulganuudnaa xeden faaktnuudnaa xeden faaktnuudii abşa xaruulba.

Yrehenei xereg manai respyyblikede myn tөbusaidahan baigaa. Soortoto tarilgiin xoinohoo xaruuhan emxidxegdeegyi, soortoto kylьtyyrenyydei aprovaaca jabuulagdaagyi kolxoozuudaar tuşaagdadag soortoto oroohon soortiinь zaahan tusxai ynemşelelge ygei baidag baigaa „Ceeziym“ geze şeniicii taraaza delgeryylhen jabadal xorololgo xeze baihan xereg baihaniinь mynөө SSSR-ei Gazartariaalangai arkomaadai glaavzernoodo eliryylegdehen xorololgohoo todorono.

Mozkoom ba Gaztarkoom xydөө azal deerexi xorololgii xaraagyi baigaa. Bidener bolbol den oroi eneeni medeebdi.

Ene xadaa xydөө azalii xytelberilexe talaar xehen ton jixe poliitikan alduumnai geeşe. Signaalnuud jahala olon baigaa. Mynөө manai zorilgo bolbol xydөө azaldaxi xorololgo ba tereenei xoişolonguudii tyrgөөr usadxaxa jabadal bolno. Manai partorganizaacanuud nen tyryyn өөrөө ene zorilgii bejelyylxee mobilizovaalagdahan baixa johotoi. Manai kolxoozuudta xorologşod yşөө bygedөөrөө barigdaagyi geze sexe xelexe xeregtei.

Saaşaa—mynөө kolxoozuudai xytelberilegşed, brigadiirnuud, somsoveeduudai tyryylegşed ba byxii xydөөgei edibxiten bolxo—kaadrnuudii şilen olxo ba beledxexe, tedeniii zyөөr poliitikan talaar xymyyzyylxe xereg—xamagai şuxala boloo. CK-dai Pleenymei Gazartariaalangai arkomaadai oorganuudii bexizyylxe tuxai şiidxeberiii bidener jamarş zergeer bejelyyleedyi bainabdi. Manai niutaguudai partorganizaacanuud ba gazarai oorganai xytelberilegşed kaadrnuudii debzyylxe talaar muugaar xydelmerilne. Tedener xadaa gadaa talahaa tuhalamza xylieegeed xodo huudag, ynendөө aimag, kolxoozuudta—ede zilnyyd soo urgaza gargahan kaadrnuud ugaa olon. Şine urgahan kaadrnuudii debzyylxiin orondo gazarai oorganuudai xytelberilegşed xyn ygei geze gemereldeze huudag baina. Xerbejee edener xydelmeriee bolьşeviigşelen şinedxexiin zamda bodotoor oroxoo hanaahaa tere baidalaa ogtolon boliuulxa johotoi.

Soveed xudaldaanai xygzelte

Goorodoi azalşanai azamidaralai baidalai xelberiltegyi haizaralga, kolxoozniguudai şanga şadalta baidalai xygzelte bolbol soveed xudaldaaji aguu jixeer xygzyylhen baina. Zize tovaarai erjyylgiin xemzee bolbol 1935 ondo (kaartoçna sisteemiin boliuulagdahan xoino) 354 milioon tyxerig ba 1932 ondo 104 milioon tyxerig baihanaa, 1936 ondo 448 milioon tyxerig bolhon baina. Ene bolbol 1932 onoixihoo 4, 3 daxin urgahan xygzelte bolno. Xudaldaanai jabuulgada socialiis seektor bolbol 1932 ondo 98,8 proc. ezelze baixadanь 1,3 mln. tyxerigei erjyylgetei ymsiin naimaaşanai ylegdelnyyd baihan geeşe haa. 1933-34 ondo ymsiin naimaaşad usadxagdaza socialiis sisteeme 100 proceent ezeleze abhan baina.

Xudaldaan dotor gyrenei xudaldaanai xubinь 1932 ondo 35,4 proceent baihanaa, 1936 ondo 72,5 proceent xyrter xygzehen baina. Goorodoi xudaldaanai xemzeenь 1936 ondo 234 mln. tyx. bolzo, 1932 onoixihoo 6 daxin xygzebe, myn ene yjede xydөө niutaguudta 3,2 daxin xygzebe. Goorodoi naimaagai xygzeltiin ynder teempe bolbol goorodoi өөriinь, terenei arad zonoi tyrgen xygzeltehөө bolhon baina. Tereentei xamta Burkopsojuuza, Burmontoorgiin g. z. xudaldaanai tomonuud sisteemiin xubinь myn xygzelsebe. Burkopsojuuziin erjyylgenь 1937 ondo 148 mln. tyx., Burmontoorgiin erjyylgenь—181,5 mln. tyx. bolxo baina. Arad zonoi xereglexe eriltenь jixe bolbo. Arad zonoi xyn byriiin xereglelenь 1936 ondo 1932 onoixihoo 3,7 daxin jixe bolhon baina.

Manai Dotoodo xudaldaanai arkomaadai medeegeer, hyylei 1936 on soo gol tovaarnuudii xudaldahaniinь xaraad yzexede, jyy xudaldahaniinь elirene. Saaxar—1935 ondo 11,5 mln. tyx. xudaldahanaa 1936 ondo 16,1 mln. tyx. xudaldahan baina; sai—1935 ondo 9,2 mln. tyx. xudaldahanaa 1936 ondo 18,7 mln tyx. xudaldaba, myn teremeteşelen toho--3,5 mln. tyx ba 8,5 mln tyx. mixan produukta—7,5 mln. tyx., ba 13 mln. tyx., xyben-byd—17,4 mln. tyx. ba 25,1 mln. tyx., gutal—8,0 mln. tyx. ba 11,4 mln. tyx. xudaldahan baina.

Xedii tiime aguu jixe xygzeltenyydii tuilagdahanş baibal soveed xudaldaan bolbol arad zonoi xereglelei xygzeltii yşөөl xangadaggyi baina. Şuxala xeregtei asortimeentiin promtovaar ba kylьttovaaraar xydөө niutaguudta xangaxa jabadal yşөөl baga. Goorodoi arad zondo mixan, hyn, oovoşөө, fryykt, zagahaar xehen xool metiin şuxala xeregtei ediee xooloi produukt naimaalza xangaxa jabadal muu baina. Myn gutөl, byd ba xilgaahan byd asaraxa jabadalanь muu baina.

Taban zilei xuxasaa soo xudaldaanai gazarnuudai xereg, ilangajaa xydөө niutaguudta nelieed haizaraba. Tiin, Burkopsojuuziin şugamaar 1935-36 onuud dotor xudaldaanai gazarnuud nelieed şinedxegdehen ba rajmaaguud, selьmaaguud g. m. neegdehen baina. Goorodуudta bolbol xudaldaa nai maanai jabuulgiin şinedxelge tuxai xereg xydөө niutaguudairida oroxodoo doro baina Xegdeed baihanь—tonş xangaltagyl. Taban zilei 4 zil soo Burkopsojuuz Burmontoorg xojoroi şugamaar kapitaal oruulalgada miil 8,2 mln. tyx. oruulagdaa, tereeneinь 6,5—7 mln tyx. Burkopsojuuz oruulhan baina. Naimaagai gazarnuudta xamta 2 mln. tyx. toiron oruulagaahan, traansportda—2 mln. tyx. toiron, sklaaduudai barilgada—1 mln. tyxerighөө ylyyji oruulhan baina. Xemzeege өөrөө xygzehen baigaaş haa xudaldaanai jabadal jixe dutuunuudtai.

Soveed xudaldaanai zorilgii nanai xudaldaanai xydelmerişөd yşөөl oilgozo abaadyi baina. Tedener bolbol xydelmeridөө initiativ ba xylelesegyi tula azalşanai eriigede xaixarasagyi baidag. Xorologşod ba yrigşedtei eris temesexe jabadal yşөөl muugaar emxidxegdehen baina. Xudagailalga ba yriltenyyd bolinogyi. Xudaldaanai xydelmerişөd bolbol yriltii byxii erjyylgiingee proceentoor tooloiog, tiigeze tooloxodonь xulagailalga ba yriltiin xemzeenь baga şinji boldog baina. Yriltөөbaxulagailalgiin myngeneinь too urgazai baidag tula, tiigeze tooloxo geeşe ton buruu.

Tiin, 1936 on soo Burkopsojuuziin talaar yrilte ba xulagailalga bolbol 1 mln. tyx. toiron bolhon ba Burmontoorgiin talaar 1 milioon tyxerighөө ieeşe bolhon baina. Xudaldaaji haisaxanaar haizaruulan zahaxa xeregtei bolood bainaabdi. Gyrenei xudaldaanai xydelmeri unagıan muudxuulhanai tyleө Burmotoorgiin direektor Laatiişevii xydelmerihөөnь gargahan bainaali. Jixe jixe yrilte ba xulagailalga nuudai bii baihan uşar bolbol kaadrii hungan abxa jabadalda xaixaramzagyi baihaniii gerşelene. Xulgaişan, zyylig ba daisan elemeentnyydte jyymee etigөөn daalgaxa jabadal ali olon toxiooldoiog baigaa. Myn xyniii xydelmeride abxa jabadal jamarş xariuusalgagyigөөr xegledeg baihan baina.

Soveed xudaldaanai sisteeme dotor hyylei zilnyyd soo şine kaadrnuud urgaza garaa. Gyrenei xudaldaan ba koperaaciin erximxynyyd—staxaanovtan bolbol 1935 ondo SSSR-ei Dotoodo xudaldaanai arkomaadta urigdahan ba tende Arkoom nyxer Veejcertei uulzahan baina. Xudaldaanai tustus erxim xydelmerişөdөi ba staxaanovtanai xydelmeriii bodoto zişee deere xaruulza bolnogexiin xamta, soveed xudaldaanai staxaanovtanai erxim hain xydelmeriiin xeden zişeenyydii xarudan nyxer Jervaanov xelebe.

Tiigeş hna xudaldaan bolbol manai ene goorodtoş, xydөө niutaguudtaş yşөө xangaltagyigөөr emxidxegdehen baina geeşe. Niutagai partiijna ba soveedai organizaacanuud bolbol soveed xudaldaanai xeregii toodoggyi ba ede xudaldaanai organizaacanuudta muugaar tuhaladag baina. „Soveed xudaldaan bolbol manai, tyrelxi, bolьşeviigai xereg myn, xudaldaanai xydelmerilegşed, tedeenei dunda prilaavkiin xydelmerilegşed bolbol xerbee gansal ynen sexeer xydeldeg baibal—manai revoliycioonь, bolьşeviig xereg jabuulagşad myn geeşө“... „Komuniistnarai nege xubi sөөnь xudaldaanda jyrenxiidөө, soveed xudaldaanda tudalan xelebel dөrelxyygөөr xaixaraxagyi jabadal gargara uşar baihan baina. Ede zybşөөreleөr xөde, komuniistnar bolbol veed xudaldaaji şuxala xeregtei bişe xydelmeri, daldaanai xydelmerileg duuhaza halahan zөn şin yzedeg baina. „Tedener bө bolьşeviig yzel bodol garş bişe, xarin jixexen ambiic aad, jamarş amuniisagyi zө xosorohon adag doroi riaanuudai yzel bodol ga na geeşe“ geze nyxer Staalinai xelexeniii martadag ba

Nyxer Staalinai zaabarinuudii xezeeş şanş hanaza jabaxa xeregtei.

GOORODOI AZAXUI

Respyyblike sooxi aza ba kylьtyyrne baiguulal xygzelte bolbol manai Ul Yde goorodoi aixabtar ji xygzexe jabalalii tyrgedx Urdinь proviinciin, meşş zize kyрeecei goorod ba Verxneyydinsk bolbol my Ulaan-Yde goorod bolbol a ledberiiin, kylьtyyrne ba ministratiivna ceentr boloo. jor doxi tabanzilei 4 zil soo zonoi too xojor daxinhaa dee olon bolzo, respyyblikiin togtohon saghaa (1923 onl zurgaa daxin şaxuu olon hon baina. Arad zonoigoo bololgiin teempiin ta Ulaan-Yde bolbol Soveed boon dotor xojordoxi huu baina Ene uşar bolbol goo doi azaxuiji myn tereentei ruulan yrgedxexe jabad şuxala bolhoniii xaruulna.

Xojordoxi tabanzilei 4 soo goorod sooxi bairiin foo 337 mingan meetr xy yrgedxehen baina (baraag dai foondii oruulsaad). 1 ondo 166 mingan kybeme baihanaa 2,3 daxin xygze

Xododoo baixa tiipei bai foond bolbol baraaggyigөөr mingan kv. meetr baihana 373 mingan kv.meetr bolzo, daxin xygzebe. Xedii ti baibaş haa xyn byride xyrt bairiin talmainь yşөөl b baina. 1932 ondo 2,5 kv. baihanaa 1936 ondo miil kv. m. bolbo.

Utaaşaa 27 klm bolxo g rodoi uhanai xooloi (vodop vood) barigdaal eksplotaac otuulagdaa. Ene barilga daa ulam uta bolzo yrge lyylxe ba uha seberlere b guulganuudii bytөөxiin tal yrgelzelhөөr baina.

Gudamzanuudta şuluu bidexe ba haizaruulxa ja dal exilegdee. Ene bolbol xozomlongi vçaastog m Byxii gudamzanuudaimnai n 2,7 proceentnь şuluu debdiy hen baina. Selenge myn degyyr şine xyyrge barigd eksplotaacala oruulagda Ene bolbol goorodoi arad z do ba respyyblikiin byxii a xuida aixabtar jixe ulxaşanar baina. Ene zilnyyd dotor xam daa 500 huuritai xeden munaaiьna baaninuul bar daba. Goorodii elektrieer xa gaxa jabadal nelieed haizar

Iime amzaltanuudtaiş h goorodoi azaxui boldol yn hөөrөө şinelen tabigdaxa regtei bolood baina. Hyy 2-3 zil soo Ulaan-Yde gooro haizaruulxa generaalьna tys zoxioogloo, enenь hajiin yd nyydte batalagdaxa jym. M koomoi zuurşalgaar BK P-iin CK ba SSSR-ei AKS b bol tusxai şiidxeberi garga Ulaan-Yde goorodii haizaruul xemzeenyydii 2 hariin bol soo zoxioogood, batalalgada bixii BMASSR-ei Paartii Mozkoomdo ba AKS-di daa gahan baina.

Kylьtyyrne baiguulalta

Xojordugaar tabanzilei xuxasaa soo azaxuin baiguulalta deere tuilagdahan aguu jixe amzaltanuudai xazuugaar manai respyyblike bolbol kylьtyyrne baiguulaltiin talaar jixexen ilaltanuudii tuilahan baina.

Xamagai tyryyn, azalşan aradai kylьtyyriin xemzeeji deeşelyylxe jabadalai yndehenь bolxo aradai gegeerelei xereg tuxai xelexede:

Negedexinь—bygedii ujalgata johoor exin hurgaxa jabadal respyyblike soo dyyrgegdeze azalşan niitiin azabaidalda bexizen orohon baina. Zil byri exin hurguulida huragşadai too oloşorozo baina gebel, 1936 ondo 73,5 minga baihanaa 1937 ondo 84,1 mingan xyn xyrter oloşorohon ba exin hurguulinuud 711 xyrter olon bolbo.

Bidenei hyylşiin zilnyydei jixexen ilaltanuudta toologdoxo zyil bolbol manai buriaad hurguulinuudii bexizyylze şadahan jabadal bolno. Buriaad-Mongoloi şine latazaruulhan alfaavitii jabuulhanai ba nacionaalьna pedagogiis kaadrnuudii beledxehenei yndehөөr —exin hurguulinuud xysed yndehezeryylegdeze, tyrelxi buriaad-mongol xelen deere huralsalii jabuuldag boloh baina.

Xojordoxinь—doloon zil ujalgata huralsalai zorilgii b jelyylgiin talaar xelexede, go rodoi tabadaxi klaasuu dyyrgeze garahan huragşad doloodoxi klaasuudta ab jabadal 1936 ondo 111 proceei baihan ba xydөө niutaguud 75,2 proceent baihan ene 1937 ondo respyyblike s 87 proceent bolno. xysed bişdunda hurguulinuudai 5- doxi klaasuudta huraza ba han huragşadai too 1932 ond

(*Yrgelzelelenь 3-daxi niuurta*).

BK (b) Paartiin Moziin Komiteedei xydelmeri tuxai toosoon

Moziin XI partiijna konfereence deere nyxer M. N. JERBAANOVAI xehen elidxel

RGELZELEL)

0 xyn baihanaa 1937 ondo 28 gan xyn bolhon baina, gan- an mynee zilde 5-xi klaa- uudta 12100 xyn abtaxa ıa.

ırban zilei huralsalii jabuul- tuxai paarti ba zasagai ool amzaltaigaar şiidxeg- e baina. 1932 ondo huraza ıan 100 xyn ba niodonon e hurahan 1400 xyntei zer- ylxede mynee zilde 8-10- klaasuudta 2800 xyn hu- ı ba 1937 ondo 7-xi klaa- ıa 8 klaasta 1500 xyn ına.

yn dunda hurguulinuud orbo. 1932 ondo 2 dunda guuli baihanaa mynee 24 hon baina. Huragşadai too jixeer oleşoron yseze bai- jabadal bolbol bidenei ı hurguuliin şine barilga- lii barixa ba pedagogiisi lrnuudai tuxai asuudali yrgeneer tabiza baina.

ylşiin dyrben zil soo 17760 itai 76 hurguulinuud ba- ahan ba mynee zilde 8 guuli—xamta deeree taban- oo 21040 huuritai 85 hur- i ba 10 internaad barig- johotoi. Xediі iime baibaş ımzagyi, uitan bairanuud- şeelee xeze baihan hur inuud ton olon baina. Ta- ilei xuxasaa soo exin hur- ida zaaxa pedagogiis kaadr- l jyrenxii deeree beled- ehen baina. Zygeer dunda uulinuudta zaaxa pedago- kaadriin talaar ton muu ı geeşe. Ende yşee duta- zyilnyyd ton jixe. Ene yngergegdehen bagşana- atestaaca bolbol olonxi ınarai kvalifikaaciin hain baihiinь xaruulba. Hur- ınarai miil 27,5 proceentnь in nere ahahan ba 57,5 ıentnь nom zaaxa erxetei- yldeze, 9,6 proceentnь on azalahaa sylээlegdehen ı. 11 aimaguudhaa orohon ıegei johoor bagşanarainь 4 proceentnь dunda hur- ltai ba 51,2 proceentnь— ı hurguulitai baihan bai- ime deerehee mynээnei a zorilgo bolbol bagşana- valifikaacii deeşelyylxiin şangaar oroldoxo xeregtei ı. Zygeer eneenei talaar ıi gegeeryylxe arkomaad nuu xydelmerilene Zişeel- pedagogiis hurguuliii zaa yyrgexe johotoi bagşanarii 64 proceent huralsalda xa- uulhan baina. Ende nege leglexeer hain zyil gexede buriaad bagşanarai oloşorozo baihan jabadal bolno. Byxii buriaad hurguulinuud bolbol tyrelxi xele medexe bagşa- naraar jyrenxii deeree xangag- dahan baina.

Hurguuliiin xydelmeri tuxai. Gegeerelei arkomaadai oorga- nuud bolbol, hurguulinuudai xydelmeriii yndehээrnь şined- xen şanariinь haizaruulxiin tuxai paarti ba zasagai direk- tiivii bejelyylxiin tylee ton muugaar temesene geze sexe xelexe xeregtei. Dutuu zyilnyyd ba beledxel muutai pedagogiis kaadrnuud, huralsalai xereg- selnyyd ba nom debterei du- tamag jabadalnuud bolbol hu- ralsalai şanar deere zaa bol muu talahaa yzegdexe baina. Zygeer xamagai şuxalanь enсende bişe, xarin gegeeryylxe arkomaadai oorganuud bolbol **johotoi hain xytelberiii emxid-** xeze şadaagyi ba hurguuli- nuudai xydelmeriii şinedxen baiguulxa jabadalda bagşanar- taa tuhalamza xyrgeegyi geeşe.

Myn partiijna ba Soveedai oorganuudhaa hurguuli tuxai xysed hanalaa tabiaagyi geeşe. Iime uşarnuud deerehee hur- guulinuud bolbol 1932-33 onuu- dai xydelmeritei zişexe boloo haa nege baga deere xydel- merileze baihan şinji baibaşji, dutuunuud olon, hurguulinuud xangaltagyigeer xydelmerileze baina.

Yseg bişeg medexegyiji usad- xaxa tuxai. 1934 onoixitai zişee- leze yzebel, aradzonoi yseg bişeg medexe jabadal nelieed jixeer urgahan baina. Gegee- ryylxe arkomaadai medeenei johoor 1934 ondo respyyblike soo yseg bişeg medexegyişyyd 74,3 mingan xyn baigaa. Mynee 30 mingan xyn yldehen baina. Ene medee bolbol tuxailaza gargahan medee bolxo tula respyyblike soo baigaa yseg bişeg medexegyişyydei bodoto toonь byxexolboonoi aradzonoi byridxelei dynghee garxa bai- na. Yseg bişeg medexegyiji usadxaxa asuudal bolbol odoo yjede poliitikan gynzegei udxa şanartai baina. Bişeg medexe- gyi xyn bolbol Staalin Kons- tituucaar tereende ygtehen erxenyydii byrin edleze şada- xagyi baina. Bişeg medexegyi xyn bolbol Soveeduudai oor- ganuudai hunguuliin yjede ээriingee hungaltiin niuusii ondoo bişeg medexe xynde naidaxa bolno. Iime deerehee Soveed demokratiizmii eli to- door xaruulhan niuusa hun- galtii tere bişeg medexegyi xyn xadaa bejelyylze şadaxa- gyi bolno. Eneenei xariuusal- ganь xadaa partiijna ba So- veedai oorganuudta aşagdaxa johotoi. Bidener bolbol, manai paartiin CK ba Arkomsovee- dai ton todorxoi zaabariiin baihaar baitar, yseg bişeg me- dexegyiji usadxaxa xeregte xeden jixe zeeri homolon ygeze baihan bolbolnьş revoliyyciin urdataixi Buriaad - Mongoloi geegdelte baidalii byrin usad- xaza şadanagyibdi.

Yseg medexegyiji usadxaxa jabadalai talaar bidenei my- nээderei baidalii abza yzee haa, ton jixe trivoozno bolood baina. Ijyyliiin 15-ai medeegeer bişeg medexegyişyyd 30 min- gan xynehee mynee miil 18 mingan xyn gy, ali 60 pro- ceentnь bodotojoo huraza bai- han baina. Zygeer ene 30 min gan xynyydii ene zilei hyyl boltor yseg bişegte byrin hur- gaxa johotoi baigaabdi. Ene asuudalda partiijna organi- zaacanuud ba Soveedai oorga- nuud bolbol hanalaa ton du- tamagaar tabidag baina. Ene xydelmeriiin aguu jixe udxa şanartaiji poliitikan talaar seg- nexegyi jabadal eseslen usad- xagdaadyi. Zişeelxede: Barga- zanai aimagta bişeg medexe- gyişyyd 2669 xyn, tereenchee ene zilde huraza baihanь 1725 xyn aad, hurguuliaa dyyrgehen xynyyd gexede miil 152 xyn bolno. Alairai aimagta bişeg medexegyişyyd byxii deeree 2300 xyn, nege zil soo hur- gagdahanь 2100 xyn aad, hur- gagdaza gargagdahaniinь miil 480 xyn baina. Myn bişeg baga medegşed 2700 xyn bai- hanhaa hurgagdahanь miil 300 xyn. Myn iime johoor Agiin, Tynxenei, Zakaaminai, Xiaag- tiin ba Muxar-Şiberei aima- guudta yseg bişeg medexegyiji usadxaxa jabadalii tahalduul- han baina.

Ulaan-Yde goorodto yseg bişeg medexegyiji usadxaxa xydelmeri yşee muu baihan zandaa. Manai gol azyiled- beriiin gazaruud—PVZ, Modo- noi zavood, Burlestreest, Mia- sokombinaat, Xleebostroi g.m. gazarnuudta yseg bişeg medexe- gyiji usadxaxa xydelmeri ton muu jabuulagdana.

Partiijna organizaaciin zorilgo bolbol, yseg bişeg mede- xegyi ba baga medexe jaba- dalii usadxaxa xeregte daişalan orozo, 1937 ondo yseg bişeg medexegyiji byrin usadxaxa jabadalii tuilaxa johotoi bolno.

Partiijna baiguulalta.

artiin Centraalьna Komi- ıi fevraalь-maartiin plee- ei şiidxeberinyyd, nyxer linai elidxel ba tygesxelei yyd bolbol manai azabai- odoonoi yje deerexi, kapi- s xyrieelelge soo baiza ba linai şine Konstituucii be- ylxetei daşaramduulan ma ronoi poliitikan azabaidal- storiiis erjelte bolood bai- partiijna-poliitikan xy- eriin zorilgonuudii dyyren rxoigoor gargaza ygeheu a.

riaad-Mongoloi partrogani- nuudai partiijna-poliitikan lmeriiin şinedxelei exinь on gol momeentanь BK -iin CK-ai fevraalь-maar- pleenymei şiidxeberinyy- yndehen deere yngergegg- n partiijna oorganuudai galtanuud myn bolno.

(b) P-iin CK-ai pleeny- şiidxeberinyyd ba nyxer linai elidxelei udxii ai- ai komiteeduud bultadaa er oilgozo şadaagyiji zaa- ailaşagyi. Booxon, Zagarai, n ba bişe zarim xeden omuud bolbol toosoo- galtiin suglaanuudii yn- exe jabadalda eelzeete kam ida xandahan meteer laza, ene xydelmeriii ali oor tyrgen dyyrgexii orol- in baina. Ene aikoomuud ol CK-ai pleenymei mate- ьnuud, nyxer Staalinai tel ba tygesxelei ygenyydii organizaacadaa şudalan- eer toosoo - hungaltiin aanuudii yngergeze exil baina.

ne şamdalgiin yrenь do- yzegdebe: ene aimaguudai organizaacanuudta too- - hungaltiin suglaanuud le talaaraa hulaar ba ээ- hediingee xydelmeri bolood ai- koomuudai xydelmeriii kriiti- kegyigeer yngerhen baina. Ilangajaa Booxonoi aikoom, ilgaran garza", aimagai exin organizaacanuudai hungalta- nuudii arba xyrxegyi yderte dyyrgehen baina.

Paartiin mozkoomoor Boo- xonoi partorganizaaciin hun- galtanuudii boliuulhan jaba- dal ba „Praavdada" tolilogdo- hon materiaalьnuud partiijna organizaacauuudii ээhediingee xydelmeride kriitikeşelen xan- daxa bolgohon baigaa. BK(b) P-iin xeden olon aikoomuud zyb zamda orozo, idejne ta- laaraa hulaar, xydelmeriiin dutuunuud ba alduunuudii gyi- sed kriitikelengyigeer, partiij- na oorganuudai hungalta tuxai BK(b) P-iin CK-ai zaabari- nuudii ebdeze yngergegdehen gazarnuudta toosoo-hungaltiin suglaanuudii ээhedээ boliuul- han baina.

Toosoo - hungaltiin suglaa- nuudai yjede partiijna oorga- nuugai hungaltanuud tuxai CK-ai zaabarinuudii ebdexe jabadal yzegdehen baina. Ene ebdexe jabadalnuudanь gexe- de, tooloxo komiisada aikoo- muudai tyleelegşedii hunga- han, arsan gargaxa medyyl- ge oroogyi baihan kandida- tuurnuudiii niuusa hunguu- liiin spiiskede oruulxa tuxai neemeleer ynder duunda tabi- han, hungaltiin biylleteenyy- dii xaamal ba tamagatai xair- sagai orondo malgai soo xe- hen, toosoo-hungaltiin sug- laanai sekretaarьta paartiin kandidaadii hungahan, hungal- tiin yjede hungalta bolzo bai- han gazarhaa BK(b) P-iin ge- şyydei kandidaaduud garaa- gyi baihan jabadalnuud bolno.

Paartiin Mozkoom bolbol aimagai partorganizaacanuudai alduunuudii sag bolzortonь zahaza, eneenei uşar exin orga- nizaacanuudai toosoo - hun- galtiin suglaanuudanь olonxi- doo komuniistnuudai byxii niitiin yzegdээgyi edibxilhen baidalda yngerhen baina.

Toosoo-hungaltiin suglaa- nuud deere delgeryylegdehen yrgen kriitike ba samokriiti- kiin hyyleer, partoorganuu- dai hungaltada komuniistnuu- dai erid şangaar xandahanai hyyleer, partoorganuud ba partkoomuudai xydelmerinь xeden olon exin organizaaca- nuudta xangaltagyide toolog- dohon baina. Urdiin sekre- taarьnuud ba partoorganuu- dai olon proceentnь hungag- dangyi ylehen baina. Komu- niistnuud toosoo-hungaltiin suglaanuud deere şine, paar- tida ynen şudarguu xynyydii xytelberidee debzyylhen bai- na.

BK(b) P-iin CK-ai fevraalь- maartiin pleenymei hyyleer partiijna exin organizaaca- nuud partiijna-poliitikan xy- delmeriii şinedxexiin talaar tyryyşiin alxamuudii xehen baina. Zişeelen abxada, N. Briaanskiin MTS-ei dergede- xi exin partogenizaacada agi- taacanь deere bolhon, traak- torai brigaadanuudta unşag- şad ba jarildaaşad xydeldeg bolhon baina. Partgegeerelei kryzooguudta jirexenь haizara- ba. Kolxoozoi brigaadiin suglaa- nuud deegyyr ulasxoorondiin baidal tuxai elidxelnyydii xe- deg bolbo. Partgegeerelei kry- zooguudai xeşeelnyyd ba sug- laanuud deere elidxelei yjede delxein geograafiin kaarta, SSSR-ei ba Ispaaniin kaarta- nuudii xeregledeg bolhon bai- na.

M-Kynaliiin MTS-te myn iime baidaltai. Gebeş partiijna emxidxelei ba partiijna poliiti kan xydelmeriiin delgerengii şinedxel baidal deere exin partorganizaacanuudta yşee ygei baina.

Paartiin zarim aikoomuu- dai (Aga, Zagarai, Booxon, Olьxoon, Tynxen, sekretaarь- nuudanь toosoo-hungaltiin suglaanuudii dyyrgeed, exin emxinyyd ba aimagai partiij- na suglaanuud deere bolhon kriitike ba samokriitkii ynde- he bolgon, partiijna poliitikan xydelmeriiingee dutuuji zaba- xaar bolьşeviigşelen orxiin orondo, hanaagaa amarşahan baina. Ene ba bişe xeden aikoomuudai sekretaarьnuud bolbol hyylşiin yje xyrter şine hungagdahan partorgani- zaatornuudii sugluulaagyi aiko- muudain gaa instryykternyydii eldeb kampaaninuudii yngер- gexe tyleelegşed bolgon xereg- leheer baina. Komuniistnuu dii poliitikan talaar xymyy- zyylxe bolo d agitaaca ba propagaanda tabixiin talaar jamarş ularita boloogyi şa- xam baina.

Main 17-hoo ijyyliiin 18 xyrter aimagai toosoo-hungal- tiin suglaanuud ba konfereence- nuud yngergegdebe. Paartiin Mozkoom bolbol Zediin ba Zakaaminai partor ganizaaca- nuudai ihaa bişe suglaanuud ba konfereence-nyydte toosoo elidxel xehen baina. Partor- ganizaacanuudta ynexээreo bolьşeviig kriitike jabuulxiin talaar paartiin Moziin komi- teedai ene toosoonuudanь ton jixe eli yyrgii dyyrgehen baina. Moziin komiteedai xy- delmeriii şyymzelhen şanga ba zyb kriitike, yzegdeegyi poli- tikan edibxi, partiijna organi- zaaciin xydelmeriiin tylee, paartiiin xeregei tylee komu niist byxenei xygzehen xa- riuusalga—enenь yngerhen aimagai toosoo-hungaltiin sug- laanuud ba kofereencenuud idejne-poliitikan talaaranь hai- naar şiidxeze ygehen baina.

Nyxer Jerbaanov bolbol ai- maguudai toosoo-hungaltiin suglaanuud ba konfereence- nuud deere bailsahan komu- niistnuudai too, Mozkoom ba aikoomuudai toosoo tuşaa yge xelegşedei too todorxoilon xe- leed, ene toonuudii anaalizlan iime tobşolol gargana: aima- guudai suglaanuud ba konfe- reencenuud deere, zuramaigaa johoor, ybeşen, amaraltada baig- şad ba albanai xeregeer ja- bagşadhaa bişe komuniistuud bulta bailsaba. Paartiin Moz- koom ba aikoomuudai toosoo tuşaa konfereenciin delegaa- duudai ba aimaguudai toosoo- hungaltiin suglaanuudta huul- sagşadai 80-haa 100 proc. xyr- ter yge xelebe. Xeden aima- guudta nyxed xojor, xojorhoo olon olon udaa xelehen baina. Ene toonuudanь xadaa par- toorganuudii xaaltatai (niuu- saar) duugaa ygelgiin ynde- hen deere şine sisteemenь par- tiijna niitii edibxizyylxe, he- remžiin yrgexe jabadalda oruul- han tuxai xeleze baina. Ja- poon-neemecei, trockiist-bu xaarintnai şpioonguud, diver- saantnuud ba kontrrevoliyy cioono nacionaliistnuudii usad- xaxiin tylee temesehen teme- sel şangalaba. Komuniistnuud bolbol partiijna-poliitikan xy- delmeriiin dutuunuud, Moziin ba aimagai xytelberiiin dutuu ba alduunuudii xursaar kriiti- kelen, partiijna oorganda hun gagdaxaar hanaaşalgdahan kandidatuura byxenii haitar xelseze, toosoo-hungaltiin sug- laanuud ba konfereencenuud deere partiijna organizaaca- nuudai xamag xydelmeriii şal- gahan, partiijna xytelberilegşe dei şanar, poliitikan bata zorigii ba paartiiin xeregte ynexээreo bejeeygeheniinьşalgahan baina Yngerhen suglaanuud ba kon- fereencenuudai poliitikan dyn gyydei udxanь iime baina.

Toosoo-hungaltiin suglaa- nuud bolbol bolьşeviig xy myyzelgiin hurguuli myn bol zo, BK(b)P-iin CK-ai fevraalь- maartiin Pleenymei şiidxeberi- nyyd ba nyxer Staalinai zaa- barinuudii şuud bejelyylxiin yndehen deere partiijna xy- delmeriiin todorxoi dutuunuud ba zadagairalii usadxaxiin ty- lee temesexe temeselde komu- niistnuudai edibxiii şudarguu- gaar emxidxebe,

Paartiin geşyyd Mozkoomoi toosoo duulaad, aimagai par- tiijna suglaanuud deere aradai daisad, kontrrevoliyycioono nacionaliistnuud ba şpioonuud- tai xolbootoi baihan xeden olon xynyydii eliryylen gar- gaxada tuhalba. Booxonoi ai- magai partiijna suglaan deere Tynxenei aikoomai urdiin sek- retaarь Şoolorov gegşe hyyl- şiin yje boltor ээriingee axa- trockiistatai nigta xolbootoi baihan ba 1923-1924 onuudta trockiistanda orolsohon bolboş, eneenee partorganizaacahaa niuuhan geze eliryylbe. Ka- baanskiin aikoomoi urdiin 2-si sekretaarь Cedeenov gedegei spioon - nacionaliist baihaniii Tynxenei aimagta eliryylbe.

Zakaaminai aimagai toosoo- hungaltiin suglaan ba Zediin Volьfraamai kombinaadai par- tiijna suglaan deere barilgiin kombinaadai naçaalьnig Borii- senkiin kombinaadai xydelmeri unagaahaniiпь elirbe. Borilsen- ko bolbol xorologşod ba pa-r- tiiin daisanuudtai temesexiin orondo ээriigee byxii par- torganizaacada zyrildyylen ta- bihan baina

Komuniistnuud bolbol Aikoo- muudai xydelmeriii eris şan gaar kriitikelze konfreence-nyyd ba partiijna suglaanuud deere olonxi aikoomuudai xydelmeriii xangaltagyide teolohon baina. Toosoo-hungaluliiin 22 suglaan bolhonoh00 14 aikoomuudai xydelmeriii xangaltagyide too- lozo segnee.

Paartiin mozkoom bolbol ene toosoo-hungaltiin sug- laanuudai dyngyydhee bolьşe- viig tobşolol xeze Mozkoomoi- goo ba aikoomuudai xydelme- riiin ba myn komsomooloi, Soveedai, profsojuuznuudai ba bişe bişe olon niitiin orga- nizaacanuudai xydelmeriiin by- xii alduu dutuunuudii zailuu- lan ygei bolgoxii xangaxaar xeden xemzeenyydii abxaa ty- sebleze baina.

Aimaguudai toosoo—hungal- tiin suglaanuud deere komu- niistanuud bolbol Moziin Komi- teedai xydelmeriii kriitikelexe- dee, nen tyryyn respyyblike soo partiijna emxidxelgiin ba partiijna - poliitikan xydel- merinyydei zadagai baihanai tuxai jixeer temdegleze xelehen baigaa. Mozkoomoi olonxi ta- haguud xadaa azaxuin xydel- meride daşuuran partiijna xy- delmeride xoxidol xehen ba partiijna xydelmeri tuxai mar- taza, partiijna organizaaca- nuudta johotoi tuhalamza xyr- gedeggyi ba tedeniii xytelbe- riledeggyi baihan baina. Par- tiijna-poliitikan xydelmeriii martahan jabadal bolbol moz- koomoi xytelberilegşedii aixab- tar jixe poliitikan alduunuudii gargaxa ba poliiti kan herem- zee geexe jabadalda xyrgeze, ene uşar deerehee trockiist—bu xaarintanai bandiidnuud, şpioo- nuud, divirsaantanuud, xoroton ba kontrrevoliycioono nacina- liistanuud udaan boltor eli- ryylegdengyi azyiledberiiin gazarnuud, xydee azaxui ba kylьtyyrne froont deere, ynger- xedee partiijna aparaadtaş bai- za ээhediingee xoroto buzar xydelmeriii jabuulza baihan baigaa.

Yge xelegşe nyxed bolbol kaadrii xymyyzyylxe ba deb- zyylxe talaar Mozkoomoi muu- gaar tyleimeriiiniii tusagaar temdegleze xelehen baina. Dee- do şatiin xydelmeride xydel- meriiee xymyyzyylxe urgahan, paarti ba sovetskii biiguulaltiin xeregte ynen şudarguu akti- viistanuulii zorigtogoor deb zyylxiin orondo, Mozkoom bol- bol myn myn eeriiь niuurnuu- daa nege gazaraha nygee nege gazarta abaaşaza helgyylen tabidag—la baigaa. Jyre olonxidoo partiijna, soveedai ba azaxuin aparaadanuudai xa- riuusalgata tuşaalda negete bişe biraagyi xytelberilegşedii tabidag uşarnuud baihan bai- na. Paartiin ustaavii bydyyli geer xazairuuldag baigaa. Moz- koomoi muu zişeenyydii dixaza aimaguudai ba exin partorgani- zaacanuud bolbol, partoorga- nuudai hungaglahan baixa ja- badalii koptaaca ba tomilolgoor dyyrgedeg baigaa.

Mozkoomoi toosoo tuşaa yge xelegşel xadaa, Mozkoomoi tahaguudai xydelmeriii kriiti- kelehen baina. Agitaaca ba propagaandiin, hurguuli ba na- uukiin, kylьtyyrne bolbosorol- tahaguud tuxai jiveuxidee to- tozo xelebe. Ene nyxed bolbo partiijna hurguulinuud ba kr- zoogyydei, agitaaca—niitii xydelmeriiin muu jabuulagd- za baihan ba klyybyydei, hu- guulinuudai, uнşalgiin baişa- gundai ba ulaan bulanguud- xydelmeriii todorxoigoor xyte- berilxe jabadalai tahaldalt- baihanai tuxai bodoto faakt- nuudii abza xelehen baiga- Partiijna xydelmeride baiga- yngerxedee bidener partiijn xytelberilegşedee medegdeegy baihan dutuunuudii eliryyl- ygehen ton zyb, bolьşevil kriitike bolbol manai Buriaad Mongoloi partorganizaaciin zyl zam deere baiza, partiijna xy delmeridemnai baigaa dutuu nuud ba alduunuudn darii tyi geer zahaza, trockiis-baruuna ba bişe busa aradai daisadi byrimyhen usadxaza şadax baihanai gerşe inya.

Toosoo - hungaltiin suglaa nuud ba konfereencenuud de- re yge xelegşed ba myn ted nei şiidxeberinyyd soo soveo duudai oorganuud, zarim ar komaaduud ba niitiin organi zaacanuudai xydelmeri tuxa olon zyilnyyd dursagda- na. Ilangajaa gegeeryylxe ar komaad, Gazarnuudai arkomaad, Elyyri manageьn arkomaad ba ni tegai aseyyled beriiin arkomaadi xydelme- rili eris şangaar kriitikelehen baigaa. Ede arkomaaduud bol bol aimaguudai partsuglaa- nuud ba konfereencenuud dee- re komuniistanuudai xelehen ynetei ba todorxoi duradxalnuu- dii bejelyylxiin tylee ene ge- heer oroldoxo ujalgatai baina.

Bidener bolbol toosoo-hun- galtiin suglaanuud ba kon- fereencenuudai dyngyydhee jamarnuud todorxoi tobşolol xexe ba ээhediingee urda ja- marnuud zorilgonuudii tabixa johotoi biibli?

Partorganizaacanuudai xytel- berilegşed ba Mozkoom ээree eneenei urdateexi todorxoi xe- reg ba ээriingee alduunuud- haa şuxala yroog boigon abaa- gyi, olon niitiin doxioo, niu- tag deerehee ba zarim ko- muniistanuudhaa orohon sig- naalnuudta hanalaa tabiza, te- deeniii hainaar sonosxo jabadal xysed hain bişe baihan baina. Mozkoomoi sekretaarьnuud sexe partiijna xydelmerieer baga oroldohon baigaa. Ilanga- jaa zaluu kaadrnuudii şuud debzyylxe jabadal ba jyre kaadrnuudii şilen abxa jaba- dalda xariuusalga ygeigeer xandaza, zadagairan zabxaira- han xynyydii seberlexiin oron- do, tedeniii gamnaza baixa ja- badal baidag baigaa. Şine kaa- drnuudii debzyylxiin orondo xuuşanuudii bailgadag ba za- rimdaa xyndee buurahan bira- xaa bolihon kaadrnuudii bailga- dag uşarnuud garadag baigaa. Mozkoomoi zyghee aikoomuu- dii operatiiv todorxoigoor xytel- berilxe jabadal ygei baihan bai- na. Iime jixexen dutuunuud bai- za baihaniiпь xaraza baina be- zete. Manai zorilgo bolbol enee- niii gynzegeigeer medereze, tereeniii usadxaxiin tylee şuud oroxo jabadal bolno.

Mynee yngergegdehen hun- galta ba toosoo bolbol manai partiijna organizaaciin bolьşe- viiguudai zergii bexizyylhen baina. Hungalta bolbol byxii partiijna organizaacanuudai ba tedenei xytelberilegşedei bolь- şeviig daişalxii şadabaritai, poliitikan honor ba emxidxelei talaar bexizeheneinь bodoto şalgalta bolhon baina. Mynee CK-ai pleenymei şiidxeberi- nyyd ba nyxer Staalinai zaa- bariii bygedээree haisa byxeer oilgozo, xelberiltegyigeer erxe bişe gyisedxexii xangaxanь labtai.

Hungaltiin eseste partiijna aparaad bygede deere bolьşe- viig kaadrnuudaar nelieed bexi- zehen baina. Partiijna xytelbe- rilegşedei olonxinь xadaa hun- galta deere şanga ekzaamenyy- dii yngereze, tereeniii hainaar barihan baina, Tedener bolbol olon niitiin samokriitikii bolь- şeviig johoor xylieen abaza, ээhediingee dutuunuul ba al- duunuudii mederen, xytelbe- rilegşed xadaa dotorhoon ulaan bexizehen baina.

Hungalta bolbol, xytelberil- xe partoorganuudta, hyyleі yjede urgaza gurahan paarti

(*Tygesxelenь 4-doxi niuurta*).

BK(b) Paartiin Moziin Komiteedei xydelmeri tuxai toosoon

Moziin XI partiijna konfereence deere nyxer M. N. Jerbaanovai xehen elidkel

T YGESXEL)

ba tereenei CK ba nyxer Staalinda ynen şudarguu şine kaadrnuudii debyyl gdeben baina. Ene bolb l manai paartiin xyse şadal ba b ita bedi in temdeg bolno.

Manai parterganizaaca bolbol CK ba agun jixe voo da ba bagşa nyxer Staalinii toiron xezeneixi b es yiyyseer negeden niagiaar zagsan i baina. (Nerjeme aplodisme ent).

Ede bygedenyyd bolbol Staalin CK-ai şuganai zyn baina nai bajarii ba paartiin, ali byxii ba elden janzin aradai daisadii darahan agun jixe ilaltanuudai tuxai gerşeleme.

Manai saaşadaa jabuulxa todorxoi zorilgonuud jamar baixab? Non tyryyn, nyxelyyd, nyxer Staalinai zaavan,—amzaltanuudaraa omogorxogyi jixerxeegyi. Elduunuud ba dutuunuudaa bojee daildalxagyi gelendii byseer benaza jabaxa joboloi. Zygeer partiijna xydelmeriiin şinedxen baiguulga bolbol hungalta ba toosoo xeze yngergebeneer dyyrexe bişe, xarin tereegeer haja exilegdeze beina geze medexe joboloi baina.

Manai zorilgonuud; partiijna poliitikan xydelmeriii şinedxen baiguulxa jabadalai xamagai gol zyilenь **bolьşeviizmii şudalaxa** partiijna poliitikan xydelmeriii deeşedxexe, arad zontoi xolboo bexizyylxe ba olon niitiin dundaxi poliitikan xydelmeriii şangadxaxa jabadal myn bolno.

Manai zorilgo bolbol, paartiiin ustaavii xelberiltegyigeer dyyrgexe, paarti dotoroi demokratiiji bejelyylxe, bolşeviig samokritikii ulam yrgeer delgeryylen jabuulxa ba revoliycioono heremzejee ulam deeşedxexe jabadal bolno.

Manai zorilgo bolbol, socialiis bylgemii baiguulxa temesel soo urgan xymyyzehen, paartida ynen şudarguu zaluu kaadrnuudii zorigtoigoor debzyylxe şuud xaragui tabiza, tereentei xamta byxii manai kaadrnuudai ideologiis xemzee ba poliitikan talaar byxezexe jabadaliinь bolьşeviig johoor yrgexe xydelmeriii jabuulxa şuxala.

Eseste, manai zorilgo bolbol Buriaad-Mongol—xile şadarxi respyyblike bolxo tula tereen teeşe xaran japoonoi ba bişe busa ulas xo rondiin kapitaal, imperialiistnar ba faşiistanuudai galzuu miaxaşan şydee xabiran b inan tula dariaa xuuraigaar bariza baixa johotoibdi.

Manai zorilgo xadaa daisadta daxin manai soveedai ogorood teeşe gaxai xanşaaraa zyglyylxiinь bolitor xariuu ygexeer xododoo belen baixa jabadal bolno. Eneenei tula bidener bolbol, eehediingee gyrenei daişalxui xysiiji ulam bexizyylxe ba eehediingee gaixamşagta Ulaan Aarmiiin xyse şadalii ulam bexizyylxe gexe hee baitugai, manai azyiledberiiin gazarnuud ba zurgaanuudii japoon-germaanai trockiist-bukaarintanai şpioonuud, diversaantanuud ba aluurşadhaa eseslen seberleze, daisadai uurxaiji uudalan huta soxizo usadxaxa jabadal bolno.

telberilegşedte xamaadaxa baina.

—Byxii kommuniistnuudai ton diiin zorilgo bolbol oloniitiin organizaacanuudta, ilangajaa komsomooloi ba profsojuuzuudai niuusa duu ygelgiin yndeheer, yuder deede ideejne xire xemzeegeer toosoo ba hungaltii jabuulxa xeregtenь ba byxii organizacioonno xydelmerijee zoxixo deede xemzeede xyrter yrgexe ba ede organizaacanuudai xy telberilexe oorganuudai azalşa iiitiingee ueda xariuusaxa xariuusalgiinь yrgexe jabadallanь tuhalaxa xereg myn, —geze nyxer Jerbaanov saaşanь xelebe.

Byxii soveed oorganuudai xydelmeriiin praaktikada bi baidag ton jixe dutuunuudii zailuulxa soveed oorganuud ba niitiin xoorondoxi xolbooji ulam byxezyylxe, „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii" grazdaniiin byxenei mederelde xyrgexe xeregtei.

***

Paartiiin Centraalьna Komiteed, manai zasagai gazar ba nyxed Staalin ba Moolotovnar bejeeree manai respyyblikiin azalşanai xereg ba erilgenyydte maşa jixe honoreor xandadag baina. Imagtal iime uşarhaa, manai Buriaad-Mongol ulas bolbol, xojordugaar tabanzilei zorilgonuudii gyised xehenei ugtabari dyngyyd bolgozo, deere, minii tanda nedeesen elidxehen, iime agun jixe gyisedxelnyydii olzo şadahan bainamdi. Iime anxaraltai ba honoroor xandadagiinь xaruulxa t dorxoi yliger bolxo nege iime faakt baina BK(b) P iin CK-ai hyylei, ljyyniiin pleenyende osood Moskvaada baixadxa, bi nyxed Staalin ba Moolotovnartai uulzaxa agun jixe zol gabijaa xylieeheн bainam. Ene uulzalganai esest paartiiin Çan taalьna Komiteed ba S Sit-ei Arkomsoveed bolbol manai respyyblikiin azaedii ba kyьtyyrne bolgualaltiin asuudiinuud tuxaida xede xeden todorxoi togtoomzonuudii gargahan baina. Buriaad-Mongol parterganizaaciin bolьşeviigeud bolbol Paartiin Centraalьna Komiteed ba bejeeree nyxer Staalinai bidende xyrgehen jixe tuhalaamzi ba yuder etigel naidabariii gabijaa taigaar xariuulza şadaxi geze bi gynzegii naidalgajai medyylnem.

Xojor tabanzilei turşa todor Buriaal-Mongol oron bolbol socialiis baiguulxaltiin xeregte, respyyblikelexi azalşanai kyьtyyrii xygzyylxe xeregte ton kolossaalьna jixe amzaltanuudii tuilahan baina.

Manai Buriaad-Mongoloi partiijna organizaaca bolbol paartiingaa Leenin—Staalinai Centraalьna Komiteedii toirozo, paartiiin ba aradai agun jixe voozdь nyxer Staaliniii toirozo xezeeneixiheeş ylyy nigtaar zagsaza baina.

Leenin—Staalinai paartiiin tug doro jabaza, eeriingee voozdь, bagşa ba xani nyxer Staalinai udaridalga doro jabaza Buriaad Mongoloi bolşeviiguud bolbol Leenin—Staalinai paartiiin ynen şudarguu otriaad xebeeree xezeede baiza, şine şine ilaitanuud teşetigeltei bataar alxalan dabşaxa baina. **(Nerjeme aplodisment).**

XOITO XITADDAXI BA

ÇAN-KAI-ŞIIN MEDYYLGE

Çanxai, 30 (TASS). Çan-Kai şii bolbol „Centraal Najvys" ageenstviin korespondeendetei uulzaxa, Xoito Xitadta seregei uşar baidalai hanagdaggyigeer xubilhanai tylee xariuusalgii bi b jedee abxa bainab ge medyylne. Ene xadaa, bodoto temeselei exin geeşe, xitadai Centraalьna zasag bolbol japoonoi xabşaltiin xedii baigaaşhaa, sixarixagyi baina geze Çan Kai-şi myn xelebe. Manai aradta neegdemel ton le gansaxan zam xadaa,—nacionaalьna kriizisii ilaxiin tylee negen hanalaar temesexe jabadai bolno.

Xitadai zasagai Japoonda xandaxa poliitika tuxai asuudalda Çan Kai-şi iigeze xariuusahan baina: „Liykoyczlaoodoxi incideentiin exileed baixada, ene xalaa manai tesen xylieesexe jabadalai xizaarahь geeşe geze Kyliine deere eeriingee yge soo sexe medyylhen bainab. Bi xadaa, ene konfleektii şiidxexe dyrben minimaalьna eriltenyydii toolon durdaahein. E leenii xubilgaxa bujuu, daxin xaraza yzexe jaaş argagyi. Bidener dain sereg xexii oroldonogyibdi, zygeer eneende bidiniii xolboo, baalaa xadahь dailaldaxabdi geze tiixede bi xelee hem. Tesen xylieesexe jabalalaigaa xizaartia xyreed baixadahь, Bejpin ba Tianьczinьdexi xeregyydii niitag bandalai asuudal geze xaraza, manai syvereniieed, t riториaalьna byxeii baixa jabadalii japoonoi sereg şedei ebdexiinь xaraza, yşee negge marineetcegeer gaulxiinь xaraza jy geeşe hiibdi?

Zasag bolbol arad ri, tereenei sayeer magadaxiin tylee, eehediinь xamgaal xariuusalgii daaxa nai xexe gansal jyy gexede, zasagai xara sebii gyisedxexe jaba len oroxo, eehediin magaalaxiin tylee byxii naacaa elsyylx bolno. Iimehee, niuta xelsee doogovor ton dener bolbol manai azahuuxa gy, ali xoso dalai negii şiidxexe minimaalьna ysbovii johotoibdi. Manai s gemtel yzeegyi, x r henş baigaa xadahь, bolbol gyren şigeeree xoor belen baixa bain geer xeregte x regg xelsee, suxarilta xexeg sagai poliitika bolbol gyi: bidener t ritoorii marxanş xubiii aldar toibli, manai syveer jaabaş ebdere egyl jol nai byxii ara bolbolu nai ton berxexen yjet baina geze xaraza, ese ter nege xyn şiji'er baina gez nai lanab.

Ene uşar bailaltii byxii şuxala xeraza nuudii xartaltza aba mel yylsege xysiieb ilaita xalaa, bidende ne geze nai lanab."

Partiijna propagaanda ba poliitikan agitaaciin xire xemzeeji deeşelyyxe

Partiijna propagaanda bolbol manai partiijna xydelmeriiin zadagairahan halbarinuudai negen myn. Propagandiis xydelmeriiin tuxai paartiiin Centraalьna Komiteedai tuilai şuxala togtoomzonuudii bidener dyyrgeeggi bainamdi. Moziin komiteed bolbol propagandiis kaadrnuudii şalgaxaar exilehen xydelmerijee esestenь xyrgeegyi baina: 408 propagandistnarhaa niitu 118, propagandistnarhaa niitu 118, şalgagdahan ba todenhee nь şalgagdahan ba todenhee 105-nь bataiagtahaa baina Nelleenzoloogyss dbigeşalgalta bolbol propagandiis kaadrnuudai xiretehen baidalii ba olon propagandistnarai partiijna burguuli ba kryoorganiii xytelberilexe oelolkelgyi baihaniii eliyylbe.

Propagandiisnarai teoori b metodikiin talaar beledxel muutans propagaandiin ideejne xire xemzee deere medegdeze baiba. Bidener bolbol partiijna buralgada „sezoon barimtalaxa" hanalnuudtai temesel jabuulxa şadaargyi di, tuine uşar deerehee xede xeden paartorganizaacanuudta partiijna kryzooguud xeden hariin xytelbeee bolişsod baiza baina. Toosoo—hungaliiin sugiaanuudhaa xoişo olon partiijna organizaacanuud, onsolon xelexede Ulaan-Ydiin gorkoomoi zyghee partiijna hurguulinuud ba kryzooguudai xydelmeriiin tuxai asuudalda anxaralaa jixeer tabidag bolzo exilebe. Tiigebeş myneeder abaad yzebel partiijna propagaandiin xereg manai ende amagalan bişe baina.

Kaadranuudii ideejne- poliitikan talaar beledxexe jabadal komuniistnarii xymyyzyylxe jabadal bolbol Moziin Komiteedhaa exileed partoorg xyrter xamag byxii partiijna xytelberilegşedei aaxaralai tybtabigdadag bolgoxo, „bolşeviizmii şudalxa gehen nyxer Staalinai loozengii amaraa bişe, bololo xereg deere bejiyylxe jabadalii xangaxa —iime zorilgo baina.

Agitaaciin tuxai xedexee ygex. Agitaaciin xydelmeridebdener ponernuud dutuunuud ai bilbol? Xamgai tyryya manai agitaaciin xydelmeri bol bol jyrenaii, bodoto ud agyi, rexe bişe, xarin tereegeer haja exilegdeze beina geze medexe johotoi baina.

Manai zorilgonuud; partiijna poliitikan xydelmeriii şinedxen baiguulxa jabadalai xamagai gol zyilenь **bolьşeviizmii şudalaxa** partiijna poliitikan xydelmeriii deeşedxexe, arad zontoi xolboo bexizyylxe ba olon niitiin dundaxi poliitikan xydelmeriii şangadxaxa jabadal myn bolno.

Manai zorilgo bolbol, paartiiin ustaavii xelberiltegyigeer dyyrgexe, paarti dotoroi demokratiiji bejelyylxe, bolşeviig samokritikii ulam yrgeer delgeryylen jabuulxa ba revoliycioono heremzejee ulam deeşedxexe jabadal bolno.

Manai zorilgo bolbol, socialiis bylgemii baiguulxa temesel soo urgan xymyyzehen, paartida ynen şudarguu zaluu kaadrnuudii zorigtoigoor debzyylxe şuud xaragui tabiza, tereentei xamta byxii manai kaadrnuudai ideologiis xemzee ba poliitikan talaar byxezexe jabadal bolno.

todorxoi ynen baidalhaa abtahan eli todo ba amidii zişeenyyd ygei baidag baina. Xydelmerişen, exener, zaluuşuul geze zergiin tusxai gryype—gryypedeнь differencaaca taigaar xandaxa jabadal ygei, xydelmerişenei naaal ba eriltenyyd şinzelegdedeggyi ba xaraada abtadaggyi xydelmerişen kolxoozniguud ba albaxaagşadai sedxilii xydelgedeg xeden olon xursa asuudalnuud xariuugyi xosordog baina.

Agitaatornuudta, tedenei tybegtei berxe ba xariuusalgatai xydelmeridenь partkoomuud, partoorgnuud ba partkabin eduud yşeel hulaar tuhaladag baina. Agitaatornuud bolbol, hain le naa, xydelmerişen ba kolxoozniguudta jyy unşaza ygexeb geze, jamar xeereldee tedeeseer xexeb geze medexe baibas, statijaa, gazeeta nom geeşii xaişan geed unşazab xaişan geed xeereldee xexeb geze mededeggyi baidaganь ali olon baina

Agitacioono xydelmeridexi zaagdahan dutuunuudii zailuulxa jabadal bolbol manai ton diiin şuxala zorilgo myn.

Bidener bolbol azalşanai Soveeduudta deputaadnarai Soveeduudta hungaxa hungaltiin urda yder bainamdi. Paartiiin Centraalьna Komiteedai ijyyniiin pleenym bolbol „SSSR-ei Jexedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii" haişaahan baina. SSSR-ei CGK-ai seessi bolboi xydelmerişen tariaaşanai socialiis gyrenei hunguuliin şine xuuliii eseslen batalaba, ene xuuli xadaa, BK(b) P-iin CK ba agun jixe Staalinai udaridalgaar komuniizm baiguulza baigşa manai Exe oronoi azalşanai istoorito ilaltanuudii byxii delxein urda xaruulhan xysete jixe demonstraaca myn.

Jixedeede Soveedto hungaxa hungaltiin beledxel jabuulxadaa bidener bolbol partiijna organizaacanuudai tooson hungaltiin sugiaanuudai dyriselii, komsomool ba profsojuzai oorganuudai myneэ jabuulagdaza baigşa hungaltiin dyriselii xaraadaa abxa johotoi bainamdi.

SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungalta bolbol hunguuliin edibxitei temeselei uşarbaidal dunduur yngerexe jym gedegii xaraadaa abxa şuxala baina. Manai xydelmeri baha iime uşaraar tybegtei baixa gebel, partoorganuudta hungalta jabuulxadaa bidener xydelmerişen angiin avangaard zonoor ene xeregii jabuulhan baigaabii, komsomooloi ba profsojuuzai oorganuudta hungaxalaa, jixe bagaş haa emxitei zonoi niitetei jabuulhan bainamdi, odoo tereenhee ondoonь xadaa, soveed oorganuuulta hungaxadaa bidener emxi bagataişag zonoor zarimdaa byri ogto emsigy zoneor dairaldaxa ba angiin daisanuudai zyghee hungaltii eehediingee koontrrevoliycioono zorilgodo aşaglaxa hedelgeayyditei dairaldaxa bainamdi.

Nyxer Jerbaanov bolbol lamanar, proyuud ba butasoxigdolion daisan angiin ylegdelnyydei zyghee xaişan geed Staalin Konstitnucii ba hunguuliin xuuliii xazailgaxa, azalşanai dep taadnarai Soveeduudta eehediingee xynyydii tabişiin tula xyrihe beledxeze bainaniii ba partiijna, soveedai ba busad oloniitiin organizaacanuudai poliitikan ohol hanaa amar baidalii aşaglaza, jyre poliitikan xydelmeriiin hula baigaaşiinь aşaglaza, ilangajaa antireligioozno xydelmeriiin hulii aşaglaza—byri mynees zonoi xozomdongi bylegyydte nyleegee delgeryylxiin hedelge gargaza baihaniii xaruulxa ton todorxoi faaktnuudii zaaza xelebe.

Paartiiin Mozkoom ba niutagai organizaacanuud bolbol soveeduudii, profsojuuzuudai, komsomooloi ba azalşanai busad oloniitiin organizaacanuudii hulaar xytelberileze baidag bade organizaacanuudai praaktikan xydelmeride muugaar tuhaladag xebeeree bainaar baina. Xytelberiiin kanceliaarin—biyrokratiis meetod, niitehee taharahan jabadal, xydelmerişen, kolxoozniguud ba albaxaagşadai xereg ba erilтenyydte anxaralgagyigeer xandaxa jabadal gexe zergiin—ene tuluunuud bolbol soveedai, profsojuuzai ba busad oloniit in organizaacanuudai ali olon xy syleestei Soveed Exe oronoigoo xile xizaarii bataar saxiza baidagii manai oronoi 170 million arad zon hain medeze baina.

Sereg dainai ajuulai gulamta bolxo Japoon, Germaani ba Italiiin faşiis gyrenyyd bolbol delxei deere dai baildaa yyskexii yderheэ yderte beledxeze, şuhata habaraa jodolzuulan baixadahь, manai SSSR gyren bolboi byxii delxei deere eb nairamdalai xeregii batadxaxiin yndeh n tyşeg boloo l baina. Tiime tula, byxii delxein azalşan arad bolbol SSSR gyreniii eeriingee Exe oron geze toolodog baina.

Daalьna-Vostoogoi tuskai Ulaan tugta Aarmiiin togton bii bolhoor 8 zil bolhonoi oitoi daşaramduulan, hajiin sagaa Ulaan Aarmiiin zagsaalda tatagdaxajaa baihan 1915 ba 1916 ondo tyrehen xynyydii seregei bodotoalbanda mordoxuulxa jabadalda byxii partiijna, soveedai organizaacanuud bolbol haitar beledxexe johotoi. Gadana tişeg me lexegyi xybyydii naha tanai hurguulida yrg naer xabaaduulza hargaxa, oboroonoi temdegii abxa noormo ygexe jabadalii emsidxexe ton şuxala baina.

Ulaan Aarmiiin zagsaaldia elyyr bejetei, bişeg medexe, Exe orondoo ba paartidaa ynen şudarguu xybyydii ygexe manai gol şuxala zorilgo myn bolno.

XITADTA YGEHEN AANGLIIIN URIHAI

Loondon, 31 (TASS). Xitadai xeblelei medeesehenei johoor, xitadai finaansiin ministr Kyn Siaan-si bolbol xanta deeree 7 million fyynt sterliingiin xojor urihalamza Xitadta ygehen tuxai aangliiin „Britiş eend Çajniz Korporeişen LTD" bylgemtei Loondon deere xelse Negedexi urihalamzaan Şintaanjiafiar Mojsiaan tyneer zam barixiin xojordoi urihalamzam yyhoo (Nankin sydir jaan (Xyybei provinei xubi) xyrter tyneer z xiin tulalta olgogdoxo

ÇAN KAI-ŞI BAI CYYN-SIITEI UULZA

Loondon, 2 (TASS). Rejter ageenstviin medeesehenei johoor, Çan Kai-şi bolbol gyaansiinei aarmiiin komaandalagşiin tuhalagşa Bai Czyyn-si tei uulzaza jariidaa xexiin tulalta samoliood ber Kyliiin niidexe oşsbe. Çan Bai Czyyn-siitei xojoroi xadaa Japoonde nege tenel frontiiin gerşeldee geze xaragd

Xariuusalgata redaktor B. VAANÇ

MYNOODER KINOO-TEATRNUU

„Progress" kinoodo	„Erdem" Kinoo
ENXEGYI EARNER	*EDIR NAH*

CIRK

aavdustiin 4-hee yder byri

Soveed jixe attraccioonoi gastro 100 Drassirovka şuulxad SOKAARRIIN

Xytelberi doro naadxa. Myn byxii uryypoyyd xabaaduls

Bilejtiin 9 caasta exilee Kassa yder i 3 negdsene.

DAALЬNA-VOSTOOGOI ULAAN TUGTA TUSXAI AARMIIIN 8 ZILEI OI

1929 onoi aavgustiin 6 ai yder SSR Kolbooloi Revoliyycioono xeregei Soveedai tyryylegşe nyxer Voroşilovai zaxiraltaar Daalьna-Vostoogoi byxii aarmiiin xysii negedxe ze Daalьna-Vostoogoi Tusxai Aarmi emxidxegdeh dii bolgogdohon baina. Ene geheer tebxer 8 zil bolbo. Tus aarmiiin Komandaarmda Vasilii Konstantinovič Bliyyxer tomilogdon orohoo baina.

Ene 8 zilei turşa dotor Daalьna-Vostoogai Ulaan-Tugta tuskai aarmi bolbol xursa beligte kamandaarm, SSSR-ei Maarşal nyxer V. K. Bliyyxerei xytelberieer paarti ba Soveed zasagai daalgahan gabijaata xeregii sariuunaar dyyrgeze, manai SSSR-ei aldarta Ulaan Aarmiiin negen tyryy zergii ezelheer jirehen baina. Daalьna Vostoogoi Ulaan-Tugta Aarmi bolbol SSSR oronoigoo xile xizaarii niydenei segii mete xamagaalan saxiza, Daalьna-Vostoogii xargis daisanai nebterşegyi xatuu xerem bolgozo şadaa.

Manai SSSR-te Japoonoi şunaxainuudai dobtolon orxii xyseltei xehen xeden olon provokaacanuudii gabijaata baatarligaar buta soxizo, uuzam